

Útbetalingarkantór.

Í seinastu lögtingssetu varð lóg um kontanta lönningu viðtíkin. Hvussu skilið er vorðið hjá arbeiðarum og fiskimönnum víða hvar í Føroyum viðvíkjandi kontantari lönningu, er hvørjum mannabarni kunnugt. Vit hava skrivað hópin um henda spurning áður. Okkum nýttist tí ikki hesa ferð at ganga nærri inná málið. Men eitt er, at so er, og at allur eru greið yvir, at so má ikki vera, um væl skal verða fyrri land og fólk okkara. Annað er at broyta og bota, so at broytingin og bóttin veruliga verður til bota. Her er tað, tað ræður um. Løgtingið hevur eftir einari heitari og strevri togan gjørt skyldu sína. Men her lóg dugir ikki, um ikki viljin er til at halda hana hjá teim, ið skulu praktisera hana og ansa eftir, at hon verður hildin.

Arbeiðararnir á Tvoroyri hava í sáttmála teirra við arbeiðsgevararnar, at lönin skal rindast kontant. Men hóast so, hevur — við undantak hjá einum ella tveimum — lönningin ikki farið fram kontant. Hin einstaki arbeiðari hevur ikki verið økonomisk stímbroður at gjørt sín rætt galdandi, og hevur hann tessvegna nýðst at tægt og tolt. Arbeiðsmannafelagið »Fylking«, ið óivað er eitt hitt besta skipaða arbeiðsmannafelag í Føroyum, hevur í seinastuni hildið nógvur fundir um hesi tvørligu og fyrri hin einstaka sum fjóldina nývandu kor og viðurskifti. Úrslitið av hesum fundum er, at arbeiðararnir eru vorðir greiðir yvir, at einasti vegurin úr óforinum er, at felagið tekur tað tákidi, ið hin einstaki arbeiðari ikki orkar at taka.

Sum tað skilst av eini lýsing frá »Fylking« eftir einum kantórmanni til eitt útbetalingskannfør, hevur felagið ikki látið tað staðið við berum orðum, men hevur gjørt álvara av at taka tað neyðturviliga tákidi fyrri at veita lönnum sínum kontantán pening fyrri arbeiðið.

Vil vóna, at okkara arbeiðsgevarar eru so mentaðir, at teir skilja, at nú er álvar í, og at tað er best fyrri allar partar, at ikki órrusta og stríð verður reist ímóti hesum tillaki arbeiðaranna. Eitt tiltak, ið botnar í einum rættvisum kravi, ið álitið einans vil vera til gagns fyrri báðar partar.

Eitt er greitt: kravið um kontanta lönningu er vorðið so sterkt ímillum hin strevandi flokkin, at tað verður ikki niðurlagt við góðum.

Ein skuldi hildið, at tað ikki mátti verða neyðugt at stovna eitt særligt kannfør, hvarigjøgnum oð lönningin skal ganga. Tað skuldi verið ein sjálfvígja at hvør einstakur arbeiðari skuldi kunnað gjørt upp fyrri hvørja viku og fingið sína lön í menniskjaligum peningi. Men so hevur ikki verið. Honum hevur ikki verið væl vorðið, ið hevur roynt tað.

Ein »institusjón« ella eitt kantór, ið hevur til uppgávu at »klára« fyrri allar arbeiðararnar fyrri hvørja viku, og ifall at móstóðin verður ímóti at rinda arbeiðslønina kontant, so umgangandi við øllum lögligum miðlum at gera arbeiðaranna rætt galdandi, vil hjálpa til einstaka arbeiðarannum undan teim persónligu fylgjunum, ið ein persónlig træta og kanska illstøða við arbeiðsgevaran førir við sær. »Institusjónin« — í hesum tilfelli felagið »Fylking«

— tekur ábyrgðina fyrri allar lönningar sum fyrri einstaklingin, og allir arbeiðararnir vilja so stutt ígjøgnum felag teirra standa solidariskir í verjuni hvør fyrri annan.

Tað reit tekniska, kannførsliga, hevur »Fylking« lóg kannførslins skipað gjølla, og er tað okkurt arbeiðsmannafelag, ið ynskir greiða á hesum ívast vit ikki í, at stjórn »Fylkingar« heldur enn gjarna vil vera starvsfeløgum sínum til reiðar við øllum upplýsingum. Óivað er torvur til eitt tilfelli útbetalingskantar aðrastaðni enn á Tvoroyri.

Fiskimönnum gongst tíðum ikki heitri enn arbeiðarannum við at fáa peningin fyrri arbeiði og veiðuna. Var ikki nakað at gjørt hjá fiskimönnum í somu leið sum arbeiðararnir á Tvoroyri eru við at ganga? Vil lova okkara at seta fram henda spurning og vóna, at einhvør hugandi fiskimaður ella teir, ið beinleiðis hava til stovs at arbeiða fyrri fiskimannin viðvíkjandi hansara peningasokum, taka til orða hesum máli viðvíkjandi — okkara blað stendur altíð opið fyrri einum tilikum orðaskifti.

Kommunuval.

Stórsigur hjá javnaðarmönnum á Tvoroyri.

Neyvan er nakra tíð áður farið fram so harður valdystur til sóknarstýrisval á Tvoroyri sum til valið hin 29. í seinasta mánaði.

Nýverandi formaður í kommununi, harra keypmáður Herluf Thomsen, hevði alnalangar greinir í »Føroyatíðindi«, har hann erklæraði socialismuna »fallit«. Tað vóru ikki mjúkt orð, hann gav henni: hon skuldi appellera til tað lægsta í menniskjunnun o. s. fr. Valið segdu hann og hansara menn var: »Enten — Eller«, socialismen ella ein borgarligur politikkur, socialismen, ið skuldi oyða alt, ella ein borgarligur produktivur politikkur, ið vildi syrgja fyrri, at peningin verð nýttur til produktion og aftur produktion. Løgn orð, tá ein hugar, at tað er tann sokallaði borgarligu politikkurin, ið til dattu hevur rætt, hevur stýrt kommununi so skáft, at hon í dag er einki matari enn eitt húsangangsbúgv, ið ein so mætur maður — í orðum í hvussu er — sum sjálvur bannlýsarin av socialismuni, harra H. T., má leggja frá sær ella rættari flýggja frá sum fastkoyrda ella vónleysa.

Ræðibíðilatin vóru hertilig. Plakatur og leypuseðlar spáddu, at komu javnaðarmenn til, vildi endin verða, at fólk máttu eins og í gomlum dögum fara at eta tara fyrri at bjarga livinum. Sum góðir Nazistar — H. T. visti í greinum sínum á himnaríki í Týsklandi — útróptu teir ódoddannina á tí sokallaða borgarliga listanum, harra Gudmundur Mortensen, til diktatorin, sum skuldi bjarga skútuni (sum teir góðu borgarligu harrar hava fært í havsneyð).

Liv ella deyði var stríðsórðið hjá blandingarlistanum, ið »borgarliga« liðinum. Og hval nú? Dómadagur hevur verið. Hitt hertiliga er hent hinum »borg-

arliga« liðinum: javnaðarmenn hava sigrað og sigrað í stórum: teir fingu 181 atkvøður, meðan hin borgarligi diktatorlisti einans fekk 81 atkvøður. Hetta var dómadagurin, ið dugdi fyrri teir sigursstoltu harrar!

Á arbeiðarlistanum vóru valdir:

1. P. M. Dam, kennari.
2. Hans Jacob Lindberg, timburmaður.
3. Andreas Olsen (Andrias hjá Andras) timburmaður.
4. Edw. Mortensen, skaltainnkrevjari.
5. Ellen Midjord, húsrú.

Á tí »borgarliga listanum« vóru valdir:

1. Gudmundur Mortensen, keypmáður.
2. Joen Nolsøe, agentur.

Skúlakommissjón varð vald samstundis. Har gekkst ikki betur.

Á arbeiðarlistanum vóru vald:

1. Daniel Johan Ström, timburmaður.
2. Marie Olsen, skræddarainna.
3. Edw. Mortensen, skaltainnkrevjari.

Á tí »borgarliga listanum« vóru valdir:

1. Klement Eliassen, trúboðari.
2. Thomas Thomsen, keypmáður.

Til skúlakommissjónarvalið fingu javnaðarmenn 158 atkvøður, teir »borgarligu« 92.

Fagnaðurin yvir sigurin var sjálfandi ótorur. Hurrarópin mundi ikki taga aftur. »Falkurin« lá við bryggjuna. Tá ið valdísliðið frettist oman hagar, rópaði mannskapio á honum eitt dundrandi hurrá og livi fyrri arbeiðarannum á Tvoroyri.

Dansað varð um kvöldið til kl. 12. Men bóðu um loyvi at sleppa at dansa longri, sum vant er aftaná val. Men tað varð nei — til kl. 12 og harvið basta! Hvi skulu menn lata við seg merkja. Útviklingurin má hava sína gongd — eisini í politikki! At bita tenn saman á tilikan hátt ger hava ilt verri.

Eitt trotabúgv av eini kommunu hava javnaðarmenn tikið av hondum afturhaldsins. Tað verður eitt hart hoyggi at draga at fáa skil og rettlig í aftur. Men ein góður vilji við skilgáðari framferð kann gera nógv, um arbeiðaralokkurin dugur at standa eins væl saman í tí tunga praktiska arbeiðinum sum við valið, tá hann so eiggiliga feldi afturhaldið og stórmannaliðið.

Sóknarstýrisval

hefur verið her. Orrustan var ikki stór, hóast tað at meiningarnar eru ójavnar. Tveir listar vóru stillaðir. Ein blandingarlisti av sjálfstýris- og sambandsmönnum og ein javnaðarmannalisti. — Javnaðarmenn bóru sigurin heim. Á teirra lista komu 3 inn:

1. Jaspur Leivskarð, fiskimaður.
2. Mikkel Jaspersen, fiskimaður.
3. Hans Hammer, fiskimaður.

Á blandingarlistanum komu 2 inn:

1. Daniel Hammer, handilsmaður.
2. Jesper Hammer, fiskimaður.

Í Hovi hava javnaðarmenn meirlutan og vaksa í hvørjum. Hvønn flokk skulu arbeiðarar og fiskimenn annars halda seg til? Stórmannaverjararnar, sambandið og sjálfstýrið, kunnu ikki hugsandi og politisk vaktir sjómenn og arbeiðarar styðja og vænta sær dugna av.

Er Hovi eru annars eingi stórtíðindi. Vit leggja innstongdir og burturgloymdir enn eins og áður av teim, ið valdið og maktina hava. So at gloyma smábýgdin og útriðirnar í Føroyum mátti valla verið lands gagnsligur politikkur. Stórbygdin hava neyvan gott av at verða stórrí og fáa innflyandi skarar frá byggunum, so sum tað ljóðar frá arbeiðsloysi og ringum tíðum í teim ymsu stórbygdum. Hetta máttu okkara gevu harrar dugað at sæð. Men teir tykja vera blindir, tí annars høvdu teir hugað meir um at rúmka livikorini úti á smábýgdum.

Vegir, góð lendingarviðurskifti og uppdyrkingarjorð til ognarleysar! Tað er tað, ið okkum smábýgdaribúgvum er torvur til.

Vit hava sæð í javnaðarmanna blaðnum greitt frá »Jordreforás« Forslageti, broytan av realskúlanum til statsskúla við ókeypis kostskúla til fátækramannaborn at búgva í, meðan tey læra.

Verður nakað burtur úr her? Skulu hesi »reformerandi« og fyrri hin minna mannin so týðningarmiklu eisini fara í ta vinnuluku pappriskur? Um hetta spyr hin minnimenti maðurin skart og avgerandi. Hann ynskir ikki longur at renna við limpinum. Nú krevjast ikki orð, men handlingar.

Vág.

Sóknarstýrisvalið.

»Stórmannaveldið« í Vági bráðdoyði 8. januar 1934, tí tá var einasti keypmannalisti, ið inn var komin til sóknarstýrisval, vrakaður.

Valið 29. januar kundi tí ikki sigast at vera stórvægis »spenandi«, úrslitið, vistu allir frammanundan, vildi verða tað, at limirnir í tí nýggja sóknarstýri komu at verða umboðsmenn arbeiðsmanna og fiskimanna.

Hesir vóru valdir:

1. Samuel Johansen, lærari.
2. Niels P. Jacobsen, smiður.
3. Hans Jacob Poulsen, bóndi, Nesi (við Vág).
4. Daniel Nielsen, seglmakari.
5. Ole M. Mikkelsen, vrakari.
6. Hans M. Andreasen, vrakari.
7. Andreas Djurhuus, postexpd.

Av hesum eru allir ókendir við sóknarstýrisarbeiði uttan Daniel Nielsen, seglmakari. Tað verður óivað eitt torført arbeiði hjá teimum at stýra hesari kommunu, sum í mong ár hevur ligið í andaleypi; men tað er at vóna, at tað eydnast hesum monnum at bjarga rovnunum á tí Klondike, sum Vágs kommunu einaferð segðist at vera, og tað ræður eisini um, at hesir

nýggja menn stýra soleiðis, at fiskimenn og arbeiðsmenn ikki missa álitid á sær sjálvum, hetta er já fyrsta royndin.

Skúlakommissiósvalið.

Hesir vóru valdir:

1. Jacob Johan Mikkelsen, seglmakari.
2. Bernhard Mortensen, sóknarfúti.
3. Niels P. Jacobsen, smiður.
4. Helena Hjeltn-Dahl, húsrú.
5. Mikkel Godfred, krambúðarkallur.

Skúlakommissiósvalið er eitt nógv umráðandi val í øllum, kommunum, eina mest man Vágs kommunu treingja til eina skúlakommissiún, ið kann bota um mong skúlavíðurskifti har. Skúlavíðingurin, serstakliga, er neyðarlígur.

Presturin í Vági kom ikki inn aftur í skúlakommissiúnina. Tað er einki at siga til, um Føroyingar ikki vilja lata danskan prest rokja skúlavíðurskifti síni. Teir dónsku prestarnir í Føroyum eru ivaleyst so høgt mentaðir menn at teir skilja hetta. Annars munu teir ikki hava sýnt teimum feroysku skúlanum stórrí áhuga (interessu) enn teir hava verið noyðdir til at gera, tað eru kanska einstok undantøk her sum alla aðra staðni. Annars skulu prestarnir saman við skúlakommissiúnini hava umsjón við átrúnaðarleruni (religiönsundirvísingin) í skúlanum so leingi, sum átrúnaðar er lærugrein í skúlanum, tað er sjálvsagt einans ein tíðarspurni.

Fólkid í Vági sigst yvirhøvar at dáma úrslitið av valinum væl; men tað hoyrist at nakrir av teimum »stóru«, teir, sum mist hava ræðið, leggja hovar síni í blot fyrri at kunnu gera so stórar atfinningar at valinum, at tað kann verða gjørt ógyldugt; men valnevndin í Vági sigst at vera óttaleyst viðvíkjandi hesum.

z z.

Tíðindi.

Tvoroyri.

E s. »Stálheim« hevur verið inni við 550 t av salti til A/S. N. J. Mortensen og A/S. I. M. Eftt.

Hópur av linubátum hevur verið inni á fíðinum fyrri at fáa síld til agns. Men tess verri var lítið og einki at fáa. Fiskiskapurin hjá linubátunum hevur ikki verið góður vegna óveður. Teir hava tó borið við fisk vestan fyrri Suduroynna.

»Islandsfalken« var her og tók kol. Hann fór bráðliga hin 30. til Skúoyar eftir einum sjúklingi.

Trolarin »Rugtho« av Grimsby var um dagfrum inni við skiparanum, ið hevði brotið 3 rivja-bein.

Menn her hava roynt dúgliga við gornum, men lítið hevur fingist.

Ein dampari hevur verið eftir turrum fiski, 2300 ballum.

Ansvarhavandi blaðstýrari fyrri Suduroyar-síðuna: P. M. DAM